

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ЯК РЕСУРСУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
04 квітня 2025 року**

ОДЕСА

УДК: 159.953:37.015.3:005.963

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

Соловейчук Олена Максимівна – фахівець Південноукраїнського центру професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №14 від 24 квітня 2025 р.)*

Рецензенти:

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Осіпова Тетяна Юріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки Університету Ушинського

Розвиток креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості: психолого-педагогічні аспекти: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса : Університет Ушинського, 2025. 511 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку креативного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку креативності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

складниками кейсів можуть бути лише реальні обставини (ситуації), студентом створюється не тільки змодельоване рішення, а й модель власної управлінської поведінки.

3. Проведення тренінгу «Конфлікт і управлінське рішення»: магістранти діляться на невеликі групи (4-5 студентів); групи отримують практичні ситуації, що потребують прийняття управлінського рішення; в групах відбувається обговорення практичної ситуації та визначаються шляхи вирішення ситуації (10-15 хвилин); кожна практична ситуація обговорюється усіма магістрантами та складається алгоритм вирішення проблемної ситуації.

Як бачимо, при роботі зі студентами викладач закладу вищої освіти має використовувати різноманітні техніки та методи формування творчого мислення, як-от: мозковий штурм, проєктів, гірлянд випадковостей та асоціацій, картування розуму (майндмеппінг), морфологічного аналізу, лабіринту, рольова гра, аналогічне мислення, контрфактичне мислення, зворотне мислення, спроб і помилок тощо.

Важливим є формування у студентів потенціалу креативного мислення, під яким розуміємо здатність генерувати нестандартні ідеї, ефективні креативні рішення. Викладач має звертати увагу на необхідність формування у студентів гнучкості мислення, асоціативності, інтуїції, уміння виходити за межі звичних рамок, розумної ризикованості та навичок експериментування. Також важливим є формування емоційної сфери потенціалу креативного мислення, оскільки студенти мають отримувати позитивні емоції від осмислення, винайдення рішення, участі у процесі, а отже від самого процесу креативного мислення. Викладач має створити умови, які спонукають студентів до прояву власної творчої активності. Вважаємо помилковими дії педагогів, які заганняють студентів у певні рамки або обмеження. Цією поведінкою вони впливають на зниження рівня самореалізації особистості кожного студента, розвитку його креативності.

ДАШКОВА Вікторія Вікторівна

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Анотація. У статті описано ефективні методи та прийоми розвитку креативного мислення у іноземних студентів за спеціальністю Музичне мистецтво (надалі іноземні студенти-музиканти) на заняттях із української мови як іноземної (далі УМІ). Проаналізовано, як креативні завдання, інтерактивні методи та творчий підхід сприяють розвитку в студентів-іноземців уміння проявляти свою індивідуальність. Представлено приклади творчих вправ, що

сприяють розвитку уяви, образного мислення та мотивують іноземних здобувачів вищої освіти до самоаналізу та висловлення власної думки.

Ключові слова: креативне мислення, студенти-іноземці, українська мова як іноземна, музичне мистецтво, інтерактивні методи.

Постановка проблеми. На сьогодні, у наш нелегкий для України час, вивчення української мови як іноземної відіграє важливу роль у навчальному процесі іноземних студентів. Розвиток креативного мислення дає змогу студентам-іноземцям не лише ефективно виконувати мовні завдання, а й активно застосовувати мовні конструкції у нових контекстах. Це сприяє формуванню самостійності, покращенню якості усного та писемного мовлення, а також підвищенню мотивації до навчання. Бо викладання української мови як іноземної для інокомунікантів - це не тільки технічний процес засвоєння розділів мовознавства (фонетики, лексики, граматики), але й розвиток важливих когнітивних здібностей.

Однією з таких навичок є творче мислення, яке дозволяє іноземним студентам не лише опанувати українську мову, як дисципліну, але й ефективно адаптуватися до нової країни, мови, культури та традицій.

У сучасних умовах навчального процесу, традиційні методи викладання не достатньо ефективні, тому важливо запроваджувати цікаві та креативні підходи, які активізують іноземних-студентів та їх діяльність під час занять із української мови як іноземної.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Креативність розглядали з різних точок зору вітчизняні та зарубіжні науковці: В. Моляко, Г. Айзенк, Д. Векслер, Дж. Гілфорд, Е. де Боно, О. Войтенко, О. Збарська, П. Торренс, Р. Стернберг.

Відомий британський вчений Ч. Спірмен також вважається одним із засновників школи креативного менеджменту, який формулює креативність як здатність людського розуму створювати нові смисли шляхом змін та встановлення нових зв'язків [10; 29].

Постановка завдання. В умовах сьогодення є безліч невирішених питань та дискусій щодо розвитку креативного мислення в іноземних студентів під час викладання української мови як іноземної, що й зумовило вибір теми та пояснює **актуальність** дослідження.

Мета статті – ознайомити іноземних студентів – музикантів із застосуванням навичок креативного мислення на заняттях із УМІ для удосконалення їх комунікативної компетентності. Поставлена мета передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) виокремити і розкрити тлумачення «креативне мислення»; 2) ознайомити інокомунікантів на заняттях із УМІ з методами та системою завдань, що розвивають креативне мислення;

Виклад основного матеріалу. У сучасному навчальному процесі, особливо на заняттях із УМІ, основним аспектом є розвиток, не тільки мовних навичок, а й творчого мислення студентів – іноземців.

Креативність часто визначається як здатність розвивати незвичайні ідеї, відхилятися від загальноприйнятих шаблонів мислення та швидко вирішувати проблемні ситуації [10; 18].

На думку О. Войтенко, креативне мислення – це здатність генерувати нові ідеї, знаходити нетрадиційні рішення, бачити проблеми з нестандартних ракурсів та застосовувати неочікувані підходи до вирішення завдань [2; 17].

Для ефективного розвитку креативного мислення дуже важливу роль відіграє викладач. Він має бути не лише фахівцем своєї справи (тобто філологом), але й творчим провідником, який створює умови підтримки, відкритості та акторства на заняттях. Одним з найважливіших аспектів є *створення сприятливої атмосфери в аудиторії* – тобто, викладачеві потрібно проявити себе так, щоб іноземні студенти не боялися робити помилок. Тому, що помилки є теж важливою частиною навчального процесу, коли викладач залучає студентів – іноземців до рішучих експериментів із мовою і проводять роботу над помилками.

Другим аспектом є *індивідуальний підхід* – викладачеві обов'язково потрібно враховувати особливості кожного іноземного студента та їх рівень мовної підготовки, який дає змогу краще вносити корективи у завдання зі збереженням інтересу до викладання дисципліни УМІ.

Третім, важливим аспектом є *заохочення іноземних студентів до самостійної роботи*. Викладач повинен мотивувати інокомунікантів брати участь у мовних проєктах, дебатах, конкурсах, що дозволяють їм проявити свої креативні здібності з УМІ. Для досконалого та цікавого викладання та сприймання студентами-іноземцями (спеціальності Музична освіта) навчального матеріалу опрацюємо та продемонструємо декілька важливих методів розвитку креативного мислення.

1. Ігровий метод – є надзвичайно значущим інструментом для розвитку креативності. Рольові ігри є інтерактивним засобом для опанування української мови іноземними студентами, а також сприяють швидкому вирішенню непередбачуваних мовних ситуацій за допомогою не лише мовних навичок, але й проявити творчі здібності.

Наприклад: гра «Подорож у часі», де іноземні студенти мають уявити себе людьми з різних історичних епох і спробувати продемонструвати події минулого українською мовою. Отже, з цього методу яскраво спостерігаємо стимулювання студентів-іноземців до нестандартного використання лексики та граматики української мови.

Мета: розвивати навички спілкування в реальному повсякденному житті; проявити креативність через уяву.

Завдання: іноземні студенти мають створити ролі і проявити себе в мовленнєвих ситуаціях.

Ролі: один студент – турист – музикант, а інший – гід.

Завдання туриста – поставити гідові якомога більше запитань щодо визначних пам'яток музичного мистецтва рідної країни, а гід має описати ці історичні пам'ятки та розказати цікаві факти використовуючи мовні конструкції. Це дозволяє іноземним студентам імпровізувати, намагатися розповісти українською мовою, що й розвиває їх креативне мислення.

2. Мозковий штурм – це метод, який дозволяє студентам-іноземцям висловлювати власні думки без оцінювання, критики та страху припуститися помилки. Вони створюють ідеї для обговорень, а також розвивають нові вміння вирішувати мовні ситуації. Найважливішим фактором є те, що кожна їхня ідея може бути проявлена різними мовними засобами, що збагачує словниковий запас і мовну практику.

Викладач подає декілька тем для обговорення, а студенти обирають: «Щоб ви змінили в музичній освіті України?», «Чи потрібно вивчати українську мову для успішної музичної кар'єри в Україні?», «Визначте вплив глобалізації на розвиток українського музичного фольклору?»

Наприклад: студенти – іноземці обрали першу тему: «Щоб ви змінили в музичній освіті України?»

Мета: розвивати креативне мислення; подавати різні варіанти рішень без страху та вагань висловлювати власні ідеї.

Завдання: іноземні студенти працюють у групах і подають ідеї змін у музичній освіті України. Вони повинні за допомогою цього методу створити перелік ідей. Обговорити їх й обрати одну з найважливіших, яку б вони хотіли реалізувати в сучасній музичній освіті України. Це дає змогу іноземним студентам-музикантам практикувати, як із мовленням, так і співпрацювати у команді.

3. Проєктний метод – створення результату (написання сценарію, пісні, короткої історії або створення блогу). Цей метод допомагає іноземним студентам-музикантам втілити свої творчі ідеї через мову. Такі завдання активізують не лише мовні навички, але й розвивають креативне мислення, через створення матеріалу, логічної структури з залученням творчих елементів пов'язаних із їх професійною діяльністю.

Наприклад: тема проєкту «Українська мова в музичному просторі»

Мета: розширити словниковий запас іноземних студентів-музикантів у музичній системі, розвинути навички усного і письмового мовлення через культуру української музики.

1) *підготовка:* ознайомлення з українськими музичними термінами; обговорення жанрової специфіки української музики; створення груп за інтересами (види музики: народна, популярна, сучасна, академічна).

2) *дослідження:* аналіз текстів українських пісень на граматичному та стилістичному рівнях; ознайомлення з біографіями та творчістю видатних українських композиторів; інтерв'ю із українськими студентами та викладачами музики.

3) *творчий етап*: написання короткої статті про улюблену українську пісню; виконання української пісні (на вибір); створення подкасту про українську музику.

4) *презентація*: представлення досліджень у відеоформаті чи концертного виступу; дискусія (розгляд та обговорення складних слів, конструкцій, незрозумілих слів та термінів, які зустрічалися під час виконання проекту).

5) *оцінювання*: викладач оцінює не лише мовленнєву компетенцію, а й креативність, активність під час співпраці; самооцінка та взаємооцінка студентів.

Отже, це є найскладнішим методом для іноземних студентів, але створення проекту допомагає не лише покращити знання з української мови й музики, а й глибше зануритися у культуру та традиції українського народу, що сприятиме їхній адаптації та професійній діяльності у майбутньому.

4. Метод складання словникової гри

Мета: розвивати словниковий запас та заохочувати студентів-іноземців до використання нових українських слів.

Завдання: іноземні студенти-музиканти повинні створити гру для вивчення нових українських слів та термінів пов'язаних із музикою.

Наприклад: створити кросворд або картки. Важливо, щоб у грі використовували слова та вирази вивчені не тільки під час УМІ, але й музики.

Приклад завдання: - створіть гру, яка дає змогу вивчити нові українські слова на тему «Музичні інструменти», мінімум 12 слів.

Креативні методи навчання, такі як інтерактивні вправи, рольові ігри, мозкові штурми та інші, активно залучають здобувачів освіти до процесу мовленнєвого спілкування, стимулюючи їхнє бажання говорити, писати та мислити будь-якою іноземною мовою. Вони сприяють розвитку мовленнєвої активності, креативності та впевненості в собі. [10; 50].

Отже, всі ці методи є яскравим прикладом розвитку креативного мислення іноземних студентів, де вони не лише покращують свої мовні навички, але й активно приймають участь у цікавих та творчих видах роботи.

Висновки. Розвиток креативного мислення у іноземних студентів-музикантів є важливим аспектом і складовою навчального процесу, яка значно покращує їхнє володіння УМІ. Під час підготовки до заняття викладач повинен використовувати різноманітні методи та технології, які дозволяють створювати позитивну і водночас творчу атмосферу в аудиторії. У якій студенти-іноземці можуть сміливо експериментувати з мовними засобами без страху помилитися. На заняттях з УМІ інокомуніканти мають вирішувати комунікативні завдання і таким чином досягати найкращих результатів не тільки у навчанні, але й у своїй професійній музичній діяльності.

На сьогодні креативність є важливим інструментом у процесі мовної адаптації іноземних студентів, щоб вони відчували себе частиною українського культурного простору.

Перспективи досліджень убачаємо в подальшому опрацюванні методів розвитку креативного мислення на заняттях з УМІ, створюючи творчі завдання (складання асоціативних карт; складання альтернативних карт; написання текстів; складання діалогів), мовні дебати, а також використання мультимедійних ресурсів для підтримки творчого підходу до навчання.

Список використаних джерел:

1. Бабак А. І., Ворожбіт – Горбатюк В. В. Педагогічний університет як простір розвитку креативного мислення здобувача вищої освіти. «Грааль науки», 2021. 11, 489 – 491.
2. Войтенко О. В. Розвиток творчих здібностей школярів на уроках літератури. *Педагогіка та психологія: зб. наук. пр.* Харків. 1997. 17 – 21.
3. Гріффітс Кріс. Посібник із креативного мислення. Кріс Гріффітс, Меліна Кості. пер. з англ. У. Курганової. Харків : Вид-во «Ранок» : Фабула. 2020. 288 с.
4. Дроздова І. П. Розвиток креативності як необхідної якості особистості професіонала у процесі навчання студентів ВТНЗ засобами українського мовлення. *Науковий вісник Херсонського державного університету: зб. наук. пр.* Херсон: Вид-во ХДУ. 2008. 50, 108 – 113.
5. Когут О. І. Інноваційні технології навчання української мови і літератури. Тернопіль: Астон, 2005. 204 с.
6. Подлесна Г. В., Ільченко А. М. Психологічний аналіз показників креативності у здобувачів вищої освіти. XIV Міжнародна науково-практична конференція «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». 18 – 20 листопада 2019. Київ.
7. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал.* 2018. 89 – 98.
8. Роменець В. Виховання творчих здібностей у студентів. Київ: Вища школа. 1973. 96 с.
9. Стеценко А. Системний підхід до вивчення креативного мислення у психології на сучасному етапі. *Наукові конференції.* Переяслав-Хмельницький. 2013. <http://oldconf.neasmo.org.ua/node>
10. Тищенко В. К. Застосування навичок креативного мислення як засобу удосконалення компетенції в говорінні і письмі на уроках німецької мови. *Кривий Ріг.* 2024. 58 с. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/pdf>
11. <https://zbarskaya.com/publications/the-dynamics-of-life-creativity>
12. <https://knigogo.top/chitati-online/posibnyk-iz-kreatyvnoho-myslennya/>
13. https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/PISA-2022_Kreatyvne-myslennya-prezentatsiya.pdf

BULGAKOVA Olena The Influence Of Emotions On The Development Of Creativity In Students	58
БУДЯЧЕНКО Владислав Сергійович, ТОДОРОВА Валентина Георгіївна Удосконалення фізичної та функціональної підготовленості жінок 40-50 років на основі використання індивідуалізованих засобів фітнес-тренінгу	61
БУРДЯК Віра Іванівна Креативність як атрибут особистості студента	63
ВАШУЛЕНКО Микола Самійлович Теоретичні засади обґрунтування побудови сучасного початкового курсу української мови	67
ВІЦУКАЄВА Катерина Михайлівна Деякі аспекти розвитку креативності майбутніх соціальних працівників	70
ГАЛІЦАН Ольга Анатоліївна Педагогічна креативність у сучасному освітньому дискурсі	72
ГАСЮК Ігор Леонідович Методичні прийоми креативного мислення в процесі розробки управлінського рішення на етапі цілепокладання	74
ГЕРАСИМОВА Інна Володимирівна Вплив креативності на рівень досягнень особистості	78
ГЕРАСИМОВА Наталія Євгеніївна Творчість як показник креативності особистості	81
ГИНДА Оксана Миколаївна Креативне мислення в діяльності військового керівника	84
ГНЕЗДІЛОВА Кіра Миколаївна Розвиток креативності педагога як засіб подолання невизначеності	86
HORLOVA Olena Kairodynamics Of The Creative Process	89
ГРИГОР'ЄВА Світлана Вікторівна Розвиток творчого потенціалу через усвідомлення багатоваріантності мислення в освітньому процесі	91
ГРОШОВЕНКО Ольга Петрівна Розвиток творчого мислення майбутнього вчителя початкової школи засобами інноваційних технологій	95
ГУМЕНЮК Ярослав Олександрович Роль розвитку креативності в контексті вивчення фундаментальних дисциплін	97
ДАРМАНСЬКА Ірина Миколаївна Креативне мислення в системі правової підготовки майбутніх педагогів	99
ДАШКОВА Вікторія Вікторівна Розвиток креативного мислення іноземних студентів на заняттях української мови як іноземної	103
ДЕЛІЧЕБАН Людмила Васиївна Креативність у фізичному вихованні	109
ДЕРЕВ'ЯНКО Сергій Миронович, МАТВІЄНКІВ Світлана Миколаївна Формування у здобувачів аналітико-прогностичних знань і вмінь дослідження політичних процесів засобами креативного мислення	111
ДІХТЯРЕНКО Станіслава Вадимівна Розвиток креативності у дітей дошкільного віку в процесі експериментально-дослідницької діяльності	114